

שימוש לרעה בשם הביטחון כדי לחפות על מחדלים ושחיתות. במצב כזה לא יכלה הממשלה להתחמק מהחלטה למנות ועדת-חקירה ממלכתית שתחקור בפומבי בפרשה, תפריד את העובדות מהרכילות ותצביע על האחראים האמיתיים למה שאירע בחברה הממשלתית, בידיה הופקד אוצר הנפט של סיני. בהחלטת הממשלה הוגבלה אומנם ועדת-החקירה לחקור בהאשמותיו של הגיאולוג דוד ניב ובעיסקת המכירה של החברה הפרטית של מנכ"ל, "נתיבי נפט", מרדכי פרידמן. אבל ועדת-החקירה חייבת לבדוק את כל ההיבטים הציבוריים של הפרשה. כשם שוועדת-החקירה לשחיתות בכדורגל לא הסתפקה בחקירת כדורגלנים והעמידה בשבט הביקורת את ראשי ההתאחדות לכדורגל, חייבת גם ועדת החקירה בפרשה זו לחקור את כל האחראים והמעורבים בעסקי הנפט בסיני. רק אם יחקרו כולם, ניתן יהיה לקבוע מי אחראי לבזיון הלאומי, במידה שאומנם התרחש כפי שהוא מצטייר עתה.

בין השאר תצטרך ועדת-החקירה לעסוק גם בבעיות הבאות:

מאז "פרשת לבון" בתחילת שנות ה-60, לא גרמה שום פרשה לסערה ציבורית כה גדולה, כמו פרשת "נתיבי נפט". אמר השבוע אחד ממנהלי החברה: "אפשר לחשוב שלכל עם ישראלי יש מניות של נפט ולכן כולם מודאגים". במידה מסויימת קלעו דבריו למטרה.

היו כמה סיבות טובות לסערת הרוחות שהתמקדה סביב שערוריות הנפט, שנחשפו במהלך החקירה בפרשת "נתיבי נפט". אחת מהן היתה ללא ספק הרגשת הבעלות שחש כל אזרח בישראל לגבי הנפט בסיני. זה היה הנפט שנכבש במהיר ניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים. הוא לא היה שייך לא למוטי פרידמן, לא למשרד הביטחון ולא למשרד האוצר, אלא לעם ישראל כולו.

סיבה נוספת לחשיבותה של הפרשה, היא העובדה שהיא תימצתה את הפער החברתי והכלכלי בין העם והצמרת. בפרשת "נתיבי נפט" התגלמו כמעט כל בעיותיה של החברה הישראלית: התעשרותם של מעטים מרווחי מלחמה; ביזבז של מילייונים מול הכבדת עול המיסים; הוצאות ראוותניות מול הדרושה לקימוצים;

מה היו השיקולים

במינויו של פרידמן?

אחד הפרטים המדהימים שהתגלו ב"מבול הפירסומים סביב פרשת נתיבי נפט, היתה העובדה, אותה טרח להדגיש דווקא המנכ"ל המואשם של החברה, מוטי פרידמן, לדבריו, כפי שצוטטו בראיונות שונים, הוא נקרא אל רב-אלוף (מיל.) צבי ("צ'רה") צור, עוזרו המיוחד של שר הביטחון, לפני פרוץ מלחמת ששת-הימים, ומונה כבר אז כאחראי על ענייני הנפט בסיני.

פירסומי מדינות ערב הבליטו עובדה זו כהוכחה לכך, שכל מלחמת ששת-הימים היתה מיועדת להשתלטות ישראלית על הנפט של סיני.

ועדת-החקירה תהיה חייבת לברר מה השיקולים שהביאו את עוזר שר-הביטחון למנות קצין זוטרי כמוטי פרידמן, בעל נסיון בקידוחי נפט אך חסר נסיון בהפקת נפט, לתפקיד כה חשוב. הועדה תהיה חייבת להפריך או לאשר את ההאשמות לפיהן הן נעשה מינויו של פרידמן לא על סמך כישוריו, אלא בגלל יחסי החברות ההדדיות קיים שלו עם צבי צור ועם אלוף (מיל.) צור וייצמן, שבתקופת מינויו היה ראש אג"ם במטכ"ל, ואחד הממליצים על מינויו של מוטי פרידמן כאחראי להפקת כל הנפט

מה מידת האחריות

של שר-הביטחון?

השר היחיד שנמנע בישיבת הממשלה מהצבעה בעד הקמתה של ועדת-החקירה לפרשת נתיבי-נפט, היה שר-הביטחון משה דיין. היה זה אותו דיין, שבעיצומה של החקירה בהאשמות נגד מנכ"ל נתיבי נפט, עוד בטרם התפרסמו המסקנות של החוקר פרשה, טס באופס הפגנתי לעיר הר נפט אברירודס, לחץ שם בהפגנות את ידיו של המנכ"ל מוטי פרידמן.

בצורה מוזרה מאוד, הושמט שמו של דיין מנושאי האחריות למה שהתרחש ב"חברת נתיבי נפט". בסופו של דבר, למרות חלקם של משרדי האוצר והפיתוח בהפקה ובשיווק של הנפט בסיני, שר-הביטחון חון הוא הנושא ישירות באחריות למה שהתרחש באברירודס, כשם שהוא אחראי למה שמתרחש בשאר השטחים המוחזקים הנמצאים בשליטת הממשל הצבאי.

היה זה משרדו שהעניק את המינוי לפעלת שדות הנפט של סיני. מבחינה פורמאלית אחראי המושל הצבאי של ה"אזור, הכפוף למשרד-הביטחון, על כל מה שהתחולל באזור מיום כיבושו ועד היום. בדומה לנשיא התאחדות הכדורגל, האחר ראי פורמאלית על שחיתות של שחקנים בליגה ב' למרות שלא היתה לו כל ידיעה

צבי (צ'רה) צור

של סיני. קשריו של פרידמן עם מערכת הבטחון, המתנות שנהג לתרום ליחידות שוריות של צה"ל, וידידותו עם מפקדים בכירים בצבא, חייבים להתברר כדי לגלות מה היה חלקם בשיקולים של מערכת הביטחון למינויו.

שרי-הביטחון דיין